

Zkouška samotou

Sergej O. Prokofjev

Dosavadní pozorování ukázalo, že čtyři adventní týdny jsou zvláště vhodné pro pravé *sebepoznání*. Neboť tak jako Země prodělává v této době v makrokosmu periodu nejsilnějšího vdechnutí - naprosto oddělena od veškerého kosmu, žije svůj vlastní, v sobě uzavřený vnitřní život -, tak má také člověk v této roční době sklon nořit se do sebe, pěstovat sebepoznání, poznávat působnost odpůrčích mocností ve čtyřech člancích vlastní bytosti. Jednotlivý člověk prožívá také v této době společně se Zemí epochu největší opuštěnosti. To ale pro něho současně znamená epochu největší svobody: Neboť hierarchické bytosti odstupují v této době rostoucí měrou od vedení lidí, v době, která končí setkáním (všeobecně nevědomým) se strážcem prahu těsně před Vánoce.

Tak ustupuje v prvním adventním týdnu do pozadí vliv archeů, abychom se mohli pozvednout ze své vlastní síly spravedlnosti ke všeobecným lidským zájmům; kdežto v druhém týdnu se od nás vzdaluje až k jistému stupni archanděl našeho národa, takže před námi nyní vyvstává úkol propůjčit vlastním slovům tak mnoho pravého idealismu, aby s ním mohlo vzniknout nové, již z plné svobody vzházející spojení. A v třetím týdnu ustupuje v hlubokých vrstvách astrálního těla vliv anděla vedoucího člověka, takže vztah tří duševních sil myšlení, cítění a chtění k lidem našeho bezprostředního okolí, který se jinak vypůsobuje v osudových nutnostech, má do jisté míry vzházet z vlastní vědomé práce. To vše je ale nutné, abychom mohli v posledním týdnu před Vánoce obstát při zkoušce vnitřní *absolutní samoty*, jež je pro duchovního žáka spojena se zážitky na prahu duchovního světa, které Rudolf Steiner popisuje těmito slovy: „Skutečný děj je přitom takový, že duchovní žák připojuje k svému jemnějšímu duševnímu tělu tělo nové. Obléká si o jeden šat více. Až dosud kráčel světem se schránami, které halí jeho osobnost. A co měl dělat pro svou pospolitost, pro svůj národ, svou rasu atd., o to se starali vyšší duchové, kteří používali jeho osobnosti [to zn. především andělé, archandělé, archeové], - Dalším odhalením, které mu nyní činí, strážce prahu, je to, že nadále tyto duchové odtáhnou od něho svou ruku. Musí z pospolitosti zcela vystoupit. A jako jednotlivec by se v sobě zcela zatvrdil, šel by vstříc zkáze, kdyby si nyní sám nezískal síly, jež jsou vlastní duchům národa a rasy.“) „Strážce prahu odhrnuje nyní závěs, který až dosud zahaloval hluboká životní tajemství. Duchové kmene, národa a rasy se nyní stávají zjevnými ve své plné působnosti; a žák vidí právě tak přesně, jak byl až dosud veden, jako se mu na druhé straně ujasňuje, že již nadále nebude mít toto vedení.“

Tak se stává „zkouška samoty“ pro duchovního žáka na tomto stupni nejhlubším a nejtěžším zážitkem. Nikdo se mu nemůže vyhnout, kdo chce jít správným způsobem moderní cestou zasvěcení. Tento „kosmický pocit“ samoty líčí Rudolf Steiner v jedné ze svých přednášek takto: „Na jedné straně se prožívá velkolepost idejí, která se rozprostírá na celý vesmír, na druhé straně se prožívá s nejhlubší hořkostí, že se musíme odloučit od prostoru a času, chceme-li být se svými pojmy a idejemi pospolu. Samota! Prožíváme mrazivý chlad. A dále se žáku odhaluje, že svět idejí se nyní stáhl jakoby do jednoho bodu, jakoby do jednoho bodu této samoty. Žák prožívá: Nyní jsi s ním samotén. - Musí se to dokázat prožít. Prožíváme potom pomatení z tohoto světa idejí, zážitek, který člověka hluboko v duši drásá. Poté prožíváme to, že si říkáme: Snad jsi to vše přece jen ty sám, snad je na těchto zákonech pravdivé jen to, že to žije v bodě tvé vlastní samoty. - Potom prožíváme v nekonečném zvětšení všechny pochybnosti o bytí.“ Takovými slovy se popisují, jaksi z „vnitřního“ stanoviska, pocity, které vznikají, když je člověk poprvé odkázán zcela sám na sebe a prožívá bolestně proces „pochybování o bytí“. Zdali mu bude nyní moci být vůdcem vlastní moudrost, vnitřní světlo, které může osvětlovat cestu temnotou zimní noci k narození duchovního Slunce?- Tato otázka, která je současně nejhlubším lidským prožitkem, se mocně vynořuje před duchovním žákem *na prahu* k duchovnímu světu. Aby našel odpověď, aby vstoupil na cestu ze samoty a pochybnosti o bytí k chrámu vyššího poznání na tomto čtvrtém stupni, je třeba obstát při třech „okultních zkouškách“ v předcházejících třech adventních týdnech.

Dříve však, než přejdeme k podrobnější charakteristice těchto zkoušek v souvislosti s ročními obdobími, je třeba zabývat se ještě pozitivní stránkou oné osamělosti. Neboť ve skutečnosti není ničím jiným než reakcí duchovního světa na egoismus, který s sebou přináší každý člověk ve svém astrálním těle na cestě k prahu tohoto duchovního světa, protože také tato osamělost stále roste, čím blíže člověk přichází k tomu prahu. „Člověk cítí stále více osamělosti, ledové osamělosti. To patří také k tomu, co prožíváme ve vnitřním vlnobití, tato ledová osamělost. A tato ledová osamělost, ta to je, která člověka léčí z převládání egoismu“. A tak může člověku pomoci jen jedna věc, aby přes to vše došel k prahu a překročil jej, aniž se přitom ztratí v kosmické osamělosti, totiž nejintenzivnější rozšíření vlastních egoistických zájmů, když člověk „může činit stále více zcela všeobecné zájmy lidstva a světa svými vlastními“. To může vést ve vnitřním vývoji takového člověka, který vstoupil na cestu moderního duchovního žákovství, k tomu, nač se vzpomíná v západním křesťanstvu během ročního koloběhu v předvečer vánočního dne, 24. prosince, v den Adama a Evy, v den, který je zasvěcen vzpomínce na původní, rajský stav lidstva, jehož reprezentantem je nátanská duše, jež se narodila na Zemi 25. prosince.

Proto se také jeví tato roční doba jako zvláště vhodná k tomu, abychom se na cestě duchovního žákovství přiblížili k vnitřnímu zážitku, který popisuje Rudolf Steiner takto: „A když působí společně tyto obě síly, egoismus, který se rozšiřuje na zájmy o svět, a mrazivá osamělost, pak se blížíme vždy víc a více k imaginaci ráje. A když se tato imaginace objevila s příslušnou živoucností, když tu skutečně je, pak také nadešel okamžik, kdy prožíváme zcela správným způsobem setkání se strážcem prahu.“

To neznamená v žádném případě návrat k původnímu rajskému stavu lidstva, neboť vývoj má jít kupředu a nesmí jít zpět. Přesto musí jednou na prahu předstoupit před duševní pohled žákův *obraz* nebo *imaginace* ráje, protože může znovu vstoupit do vyššího světa - nyní ale s plným vědomím - jen tou cestou, kterou kdysi tento svět při svém sestupu na Zemi opustil. A tak se zde jeví být imaginace ráje živoucím svědectvím, že žák vstoupí do duchovního světa správným způsobem. S touto imaginací ráje se pak má spojit, přijmout ji do sebe pro svou další pouť jako jakéhosi ukazatele cesty. A Rudolf Steiner pokračuje: „Jen když jsme dospěli tak daleko, když se nám mrazivá osamělost stala vychovatelem tak, že jsme s to učinit skutečné zájmy světa zájmy vlastními, pak projdeme kolem strážce prahu. A pak můžeme cítit to, co lze nazvat takto: „Spojujeme se s imaginací ráje, splýváme s ní. Cítíme se pak uvnitř ní.“ Tento zcela okulturní zážitek, který lze prožít, jak řečeno, jen na cestě moderního duchovního žákovství, odpovídá esotericky tomu, co prožívá křesťanské lidstvo exotericky, když se obrací svými nejlepšími myšlenkami a city k svátému chlapci ležícímu v jeslích, jenž přinesl lidstvu opět síly ráje, ukázav mu svou bytostí imaginaci ráje na Zemi.